

תן לשים ת'ראש

צילומים

על דיונה

יושבים לנח בקצה
הכפר. "צדיק ליישב
את הנגב ביהודים"

צילומים: תמרה נוביס

אוכלים בחוץ.
אחד כך שרים קצת

לעורר אותו ככל האפשר. אם הייתי עכשיו סטודנט, הייתי בא לגור בכפר. הגירוי הוא עצום."

יוצאים מדרווס של קילומטר אחד מהקמפוס, כי הכל מרוכז שם: קולנוע, מסיבות, חברים. לגור פה זה לשנות את

לקיר. בימי שני המבנה הופך לפאב, ובשאר ימות השבוע מתפקד המועדון כסלון חברתי, במרכזו ניצבת מערכת קולנוע

את הכספים הביאו מאמריקה, את החבר'ה מבאר שבע, וכך הוקם כפר הסטודנטים הראשון בישראל. עכשיו גרים עשרות צעירים על דיונה בין באר שבע למצפה דרמון, ישנים בקרוואנים ומחלקים את הזמן בין לימודים באוניברסיטה לבילוי בפאב המקומי. אז מה מחפשים שם אהוד אולמרט, כרמי גילון ועמרי שרון?

← תמרה נוביס

יש ערימה של חבר'ה על הדיונה. הם יושבים על שטיחים צבעוניים, נשענים על כריות אדומות גדולות ואחד על השני. מדי פעם הם לוגמים מתה הצמחים שהכינה מישהי בקומקום, ומתחממים בלילה המדברי הצונן ליד האח שכנו בחורץ, בפנית הזולא. עוד מעט יסבו לסעודת ליל שבת, כולם ביחד, בקרוואן הגדול שהוסב ממועדון לחדר אוכל מאולתר. לא, זהו אינו טיול שנתי, וגם לא מסע תרמילים של אחרי הצבא. אלה החיים שבחרו לעצמם עשרים ושניים צעירים שהתיישבו בנגב, בכפר עדיאל - כפר הסטודנטים הראשון בישראל.

מי שיעלה על הכביש מבאר שבע לכיוון מצפה רמון, יראה בתוך חצי שעה קבוצת קרוואנים בוחקים באור השמש. כפר עדיאל הוקם בדצמבר 2003, בסמוך ליישוב אשלים, על ידי קבוצה של סטודנטים שהחליטו להקדיש את חייהם לחזון בן גוריון - גרסת שנות האלפיים. הצעירים, ובראשם מתן דהן ודני גליקסברג, בני 25, חברי ילדות מירושלים, חלמו ליישב את הנגב והתחילו בבניית הכפר, הראשון מבין עשרה כפרי סטודנטים המתוכננים בנגב ובעיירות פיתוח ברחבי הארץ.

הרעיון להקים כפר סטודנטים התפתח כמנחה של דהן בזמן שירותו הצבאי בנח"ל. במהלך ניווטים באזור הוא חלם חלומות ציוניים על הנגב, והחליט שצריך ליישב אותו. אחרי השחרור פנה דהן לחמישה חברים, ויחד הקימו את עמותת "איילים", על שם שניים מחבריו, יעל ואייל טורק, שנרצחו בקיץ 2002 בפגיעה בכרמי צור. השלב הראשון החל באיסוף תרומות, בספטמבר 2002. לאחר אינספור פקסים ומכתבים, התייצבויות בישיבות הכנסת והתרוצצויות בין מוסדות שונים, הצליחה החבורה לגייס כספים מגופים פרטיים וציבוריים שונים. עם התורמים נמנים הסוכנות היהודית, ונרדן יהודי אמריקני בשם דייוויד מיראז', שהגיע לטיור בארץ והחליט להשקיע בנגב. חצי מיליון שקלים נוספים נתרמו על ידי קרן

סקט"א רש"י, מה שאיפשר לממן 50 מלגות לימודים. המ"שימה הבאה הייתה לגייס סטודנטים. גליקסברג ודהן ככלל לא היו אז סטודנטים בעצמם. לדברי גליקסברג, פנו דווקא לסטודנטים מכיוון שלהערכתו "סטודנט נמצא בשלב מכריע בחייו. הוא עומד בפני החלטות קשות, מה לעשות ולאן לפנות. חשבנו שאם ההחלטות האלה ייעשו דווקא בנגב, בין חברים, יתכן שהסטודנט יחליט שכאן הוא גם ימשיך הלאה את חייו".

**צביקה דויטש, כוכב "השגריר"
ותושב הכפר: "בדרך כלל חוזרים
הביתה מיום לימודים ארוך וכל אחד
נמצא בקרוואן שלו, אבל לפעמים
אנחנו מתנחלים אחד אצל השני. יש
כאן אוירה טובה שאין בעיר"**

בעקבות תרומת המלגות, יכלו המקימים לגייס סטודנטים מאוניברסיטת בן גוריון בבאר שבע, שיגורו בכפר ויקבלו מלגת לימודים מלאה, בתמורה לעשר שעות שבועיות של התנדבות בקהילה. ברחבי הקמפוס נתלו שלטים שהדגיש בהם היה על התיישבות חלוצית בנגב, ולאז דווקא על המלגה המוצעת. אז הגיעה ההפתעה הגדולה. לכנס ההסברה הראשון הכינו המארגנים 50 כיסאות, והגיעו 600 סטודנטים. "אז הבנו שהרעיון שלנו מדבר להרבה מאד סטודנטים", אומר דהן. מאז הלך העניין והתפתח. השנה עמד מספר הסטודנטים שהגישו בקשה להשתתף בפרויקט על 1,300 אנשים, שמתחרים על

מאה מקומות פנויים בלבד. בשלב הבא מתכננים המייסדים ליישב עוד עשרות סטודנטים בכפרים שייבנו בדימונה, באזור מכללת תל חי בגליל וליד מכללת ספיר.

סוף שבוע בכפר

הלילה יורד על הקרוואנים בכפר עדיאל. זוהי אחת מ"שבתות הכפר", בה נשארים כל התושבים, ואליהם מצטרפים לארוחה יתר המתנדבים בפרויקט - שאינם גרים בכפר. ככל שבת כזו מגיעים אורחים שונים. באחת השבתות באמצע פברואר הגיע ראש עיריית דימונה, מאיר כהן. כהן, שמצפה בכליון עיניים להקמת כפר הסטודנטים הבא שייבנה בעירו, נעמד במהלך ארוחת הערב המשותפת ואמר לסטודנטים בהתרגשות: "זה נראה לי חלום שעומד להתממש. אנו חוגגים השנה חמישים שנה לדימונה. יש המון מתנות שקיבלנו השנה, אבל הכי גדולה היא זה שאתם תבואו". גם השר אהוד אולמרט, וראש הממשלה, אריאל שרון, כבר קפצו לביקור. אצל שרון במשרד כבר מרגישים דהן וגליקסברג כמו בכית לרבריהם, אחרי ישיבות ממשלה רבות אליהן הצטרפו במטרה לקבל עידוד ממשלתי לפרויקט.

החבר'ה מתקבצים סביב שולחנות המועדון לסעודת השבת. אחד מחמשת הדתיים שגרים בכפר מקדש על היין, ומגשים של קייטרינג סמי-צבאי עובדים בין הידיים. אורז, אפונה וגזר, עוף וגם חומס. בתום הארוחה נעמד אחד הסטודנטים ומכריז בפתאומיות שעכשיו שרים. "לך לך למדבר" רודף "הנה מה טוב". לרגע קיימת הרגשה שהם לא נמצאים בסוף העולם שמאלה, בין מאהל ברדאי אחד למשנהו בלב הנגב.

לאחר ברכת המזון, נותנים הסועדים יד ותוך שניות חוזר חדר האוכל להיראות כמו מועדון, עם שטיחים וכריות מקיר

לקיר. בימי שני המבנה הופך לפאב, ובשאר ימות השבוע מתפקד המועדון כסלון חברתי, במרכזו ניצבת מערכת קולנוע ביתית. אבל הנסיון הוא לאו דווקא ליצור אופי קיבוצי, שבו כולם ביחד כל הזמן. "ברוך כלל חזרתי הביתה מיום לימודים ארוך וכל אחד נמצא בקרוואן שלו", אומר צביקה דויטש (26), אחד מתושבי הכפר, שהתפרסם בתכנית הריאליטי "השגריר" בתחילת השנה. "אבל לפעמים אנחנו מתנחלים אחד אצל השני. יש כאן אווירה טובה שאין בעיר".

אחרים מאלו שלקחו חלק בפרויקט מראשיתו יודעים לספר, שההתחלה הייתה רחוקה מלהיות נוחה. כוח החלון שהגיע למקום מצא לא יותר ממשטח רחב של חול, ועוד קצת חול. כמשך שבוע של עבודה הקימו את הבסיס לכפר. "ישנו בשני קרוואנים, בלי חשמל וכלי מים", נזכרת תמי נחמיאס (24), מראשונות המתיישבים. באותו הקיץ בו עזרה לבנות את הכפר, היא התלבטה אם להמשיך לתורא שני בפסיכולוגיה, או להקדיש את זמנה לכפר. לבסוף מצאה את עצמה שותלת דשא ומשיפת דיקטים של עץ לשבילים בין הקרוואנים. "זו הייתה חוויה לא נורמלית", היא מספרת. "היינו קמים מוקדם, בשבע אתה כבר מרגיש רע עם עצמך שאתה עדיין במיטה. יום אחד החלטנו לסיים את הבוסתן. חיברנו פרויקטור ועבדנו כל הלילה. פתאום ראיתי אנשים שהמרחק ביניהם לעבודת כפיים הוא שנות דור - דופקים מסמרים ומטייחים. ואז קם לו כפר, יש מאין". היום, כשהיא חוזרת מהלימודים ומההתנדבות הקהילתית, היא מגיעה לקרוואן מטופח, אותו היא חולקת עם בן זוגה שהכירה בכפר. זרקור צבועני המונח בין ערוגות פרחים מטופחות מאיר את השלט שעל הדלת: "פה גרים תמי ואלון".

בקרוואן הסמוך מתגוררת מירב ימין, בת 24, סטודנטית לפסיכולוגיה, סוציולוגיה ואנתרופולוגיה. גם היא זוכרת את הדילמות שצצו בתחילת ההתיישבות: "התחלתי ללמוד משפטים בירושלים. לאחר תקופה שקלתי לעזוב את לימודי המשפטים ולעבור לאוניברסיטת בן גוריון, אבל לא הייתי בטוחה. דני גליקסברג למד איתי אז משחק בירושלים וסיפר לי על הפרויקט. זה נשמע לי לגמרי לא מציאותי, אבל הרעיון קסם לי. זה היה סימן בשבילי לעבור לבאר שבע".

דבר נוסף שמשך את ימין אל המקום, נוראה כי היא משותפת לרוב הסטודנטים בכפר, הוא הרצון להיות מעורבת חברתית בסביבה. "באר שבע והאזור התפתחו פחות ממה שציפו מ"17 אלף הסטודנטים של האוניברסיטה", היא אומרת. "הם לא

יוצאים מרדיוס של קילומטר אחד מהקמפוס, כי הכל מרוכז שם: קולנוע, מסיבות, חברים. לגור פה זה לשנות את התפיסה".

הפאב של המקום פעיל, ומספק כר חברתי פורה - 200 צעירים מגיעים אליו מדי שבוע. מספר התושבים צפוי לגדול, ולאט לאט לומדים הסטודנטים להתגבר על מכשולים שונים שעומדים בדרכן. עד לפני חודשים, למשל, לא היה קו טלפון או אינטרנט. היום יש חדר למידה עם מספר מחשבים המחוברים לאינטרנט, וקו טלפון בכל קרוואן. בעיה אחרת שנוטרת היא התחבורה. לחלק מהתושבים יש רכב פרטי, אבל לא לכולם. "זה קשה, תמיד צריך לראוג לחפש מישהו שנוסע לאוניברסיטה וחוזר לפה", אומרת ימין. לכן יזמו הסטודנטים לוח טרמפים התלוי על קיר המועדון, בעזרתו מתארגנות הסעות לאוניברסיטה ובחזרה. השאיפה היא לארגן הסעה מסודרת של המועצה האזורית רמת נגב, כשמספר התושבים בכפר יגדל.

מי שאחראי על הגידול המספרי העתידי בכפר הוא ליאור שטרנפלד, בן 25, במקור מרחובות, שעובד כמגייס סטודנטים

דני גליקסברג: "סטודנט נמצא בשלב מכריע בחייו. הוא עומד בפני החלטות קשות, מה לעשות ולאן לפנות. חשבנו שאם ההחלטות האלה ייעשו דווקא בנגב, בין חברים, יתכן שכאן הוא גם ימשיך הלאה את חייו"

לפרויקט. "הגעתי לכאן דרך מודעה בעיתון. באתי לכנס, שמעתי את מתן דהן ומאז הוא הגורו שלי", הוא מספר בהתלהבות. "הפרויקט הפך למשאת נפשי, אני לא חושב על שום דבר אחר. הנגב זה התרפיה לפרויקט שבינינו. החצי שעה הכי טובה ביום היא כשאני נוסע לאוניברסיטה".

בשישי בערב מגיע לביקור כרמי גילון, ראש השב"כ לשעבר. גילון הוא שכן וחבר של משפחת זובנר, שעל שם בנה עדיאל (שטבע כמעטין בר גיורא) נקרא הכפר. "כראש המועצה האזורית של מבשרת ציון, אני מתעסק הרבה בתיק החינוך", אימר גילון. "הפרויקט הזה הוא מודל לחיקוי, וצריך

לעודד אותו ככל האפשר. אם הייתי עכשיו סטודנט, הייתי בא לגור בכפר. הגירוי הוא עצום".

עמרי מתלהב

אחד מנאמני הפרויקט, שמלווה את הצעירים למן ההתחלה, הוא ח"כ עמרי שרון. כשנה לאחר העלייה לקרקע, מגיע שרון הבן לביקור נוסף כדי לראות איך מתקדם הפרויקט החביב עליו בנגב. דהן וגליקסברג עורכים לו סיור בין הקרוואנים, ובבוסתן שנשתל מתרומות שונות. שרון מייעץ להם על ההשקיה, ואז רואה את שלטי ההוקרה לתורמים, המוצמדים לקיר האחורי של אחד הקרוואנים. בין התורמים נמצא גם שמו של אביו. "אני מכיר את שיטת ה'סלאח שבת' הזאת...", הוא מתברך, בהתייחסו לסצינה בה מחליפות הדמויות את שלטי התורמים בהתאם למבקרים.

החלק בפרויקט המועדף על שרון, יור"ר שדולת הירוקים בכנסת, הוא ההתיישבות הצפויה בדימונה ובתוך עיירות פיתוח שונות. לעומת זאת, כפר עדיאל, לטענתו, מנותק פיסיית מאוכלוסיות נזקקות, ולכן הוא אליטיסטי. "אני נגר הקמת יישובים חדשים, אין בכך צורך", הוא אומר בשיחה עם הסטודנטים על השטיח בחוץ. "עדיף לחזק את היישובים הקיימים. אם חוות השקמים היתה צריכה לקום היום אני מניח שהייתי מתנגד". הסטודנטים מקשיבים לו בסבלנות. "אני רוצה לראות אלף סטודנטים בנגב", אומר לו דהן. "אל תיעלבו, אבל זה גדול עליכם", עונה שרון לחלוצים הח"דים.

הביקורת המושמעת על כפר הסטודנטים לא נוגעת רק ליזמרות הפרויקט. רבים מבקרים את ההשקעה הגדולה בפרויקט של צעירים יהודים בנגב, בעוד שהאוכלוסייה הברואית באזור מוזנחת כבר שנים, בלי שאיש שש לסייע לה. גליקסברג, שמכיר היטב את הטענה, אומר ש"הבעיה של הברואים גדולה הרבה יותר מזה שאנחנו בוניס פה כפר ולהם לא דואגים. השאלה הזו אינה רלוונטית מבחינתי, כי אני לא רואה שקמה יוזמה מצד הברואים לשפר את מצבם. מלבד זה, המימון שאנחנו מקבלים לפרויקט אינו מהמדינה אלא מתורמים יהודים. בנוסף, אני גם חושב שצריך לטפל בכדואים, אבל צריך גם לומר כלי להתכייש שיש צורך ליישב את הנגב ביהודים".

novistam@yahoo.com